

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അരൺയകാണഡേ

॥ ത്രിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

കപടമൃഗം ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണസ്യ സന്ദേഹഃ സീതയാ ജീവന്തം
മൃതം വാ മൃഗമാനേതും ശ്രീരാമസ്യ പ്രേരണം ശ്രീരാമേണ
ലക്ഷ്മണം സംബോധ്യ തദുപരി സീതാരക്ഷാഭാരം നിക്ഷിപ്യ തം
മൃഗം ഹന്തും ഗമനം

സാ തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ സുശ്രോണീ
കുസുമാനി വിചിന്ദവതീ |
ഹേമരാജതവർണാഭ്യാം
പാർശ്വാഭ്യാമുപശോഭിതം || 3.43.1 ||

പ്രഹൃഷ്ടാ ചാനവദ്യാംഗീ
മൃഷ്ടഹാടകവർണിനീ |
ഭർതാരമപി ചക്രന്
ലക്ഷ്മണം ചൈവ സായുധം || 3.43.2 ||

ആഹൂയാഹൂയ ച പുന -
സ്തം മൃഗം സാധു വീക്ഷതേ |
ആഗച്ഛാഗച്ഛ ശീഘ്രം വൈ
ആർയപുത്ര സഹാനുജ || 3.43.3 ||

താവാഹൂതൗ നരവ്യാഘ്രൗ
 വൈദേഹ്യാ രാമലക്ഷ്മണൗ |
 വീക്ഷമാണൗ തു തം ദേശം
 തദാ ദദ്യുശതുർമൃഗം || 3.43.4 ||

ശങ്കമാനസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ
 ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത് |
 തഥൈവൈനമഹം മന്യേ
 മാരീചം രാക്ഷസം മൃഗം || 3.43.5 ||

ചരന്തോ മൃഗയാം ഹൃഷ്ടാഃ
 പാപേനോപാധിനാ വനേ |
 അനേന നിഹതാ രാമ
 രാജാനഃ കാമരൂപിണാ || 3.43.6 ||

അസ്യ മായാവിദോ മായാ
 മൃഗരൂപമിദം കൃതം |
 ഭാനുമത് പുരുഷവ്യാഘ്ര
 ഗന്ധർവപുരസന്നിഭം || 3.43.7 ||

മൃഗോ ഹ്യേവംവിധോ രത -
 വിചിത്രോ നാസ്തി രഘവ |
 ജഗത്യാം ജഗതീനാഥ
 മായൈഷാ ഹി ന സംശയഃ || 3.43.8 ||

ഏവം ബ്രുവാണം കാകുത്സ്ഥം
 പ്രതിവാർയ ശുചിസ്ഥിതാ |
 ഉവാച സീതാ സംഹൃഷ്ടാ
 ഛദ്മനാ ഹതചേതനാ || 3.43.9 ||

ആർയപുത്രാഭിരാമോഽസൗ

മൃഗോ ഹരതി മേ മനഃ |

ആനയൈനം മഹാബാഹോ

ക്രീഡാർഥം നോ ഭവിഷ്യതി || 3.43.10 ||

ഇഹാശ്രമപദ്യേസ്ഥാകം

ബഹവഃ പുണ്യദർശനാഃ |

മൃഗാശ്ചരന്തി സഹിതാ -

ശ്ചമരാഃ സ്യമരാസ്തഥാ || 3.43.11 ||

ഋക്ഷാഃ പുഷ്പതസംഘാശ്ച

വാനരാഃ കിന്നരാസ്തഥാ |

വിഹരന്തി മഹാബാഹോ

രൂപശ്രേഷ്ഠാ മഹാബലാഃ || 3.43.12 ||

ന ചാന്യഃ സദ്യശോ രാജൻ

ദ്യഷ്ടഃ പൂർവം മൃഗോ മയാ |

തേജസാ ക്ഷമയാ ദീപ്ത്യാ

യഥായം മൃഗസത്തമഃ || 3.43.13 ||

നാനാവർണവിചിത്രാംഗോ

രത്നഭൂതോ മമാഗ്രതഃ |

ദ്വോതയൻ വനമവ്യഗ്രം

ശോഭതേ ശശിസന്നിഭഃ || 3.43.14 ||

അഹോ രൂപമഹോ ലക്ഷ്മീഃ

സ്വരസമ്പച്ച ശോഭനാ |

മൃഗോഽഭൂതോ വിചിത്രാംഗോ

ഹൃദയം ഹരതീവ മേ || 3.43.15 ||

യദി ഗ്രഹണമഭ്യേതി
 ജീവന്നേവ മൃഗസ്തവ |
 ആശ്ചര്യഭൂതം ഭവതി
 വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി || 3.43.16 ||

സമാപ്തവനവാസാനാം
 രാജ്യസ്ഥാനാം ച നഃ പുനഃ |
 അന്തഃപുരേ വിഭുഷാർഥോ
 മൃഗ ഏഷ ഭവിഷ്യതി || 3.43.17 ||

ഭരതസ്യാർയപുത്രസ്യ
 ശ്വശ്രൂണാം മമ ച പ്രഭോ |
 മൃഗരൂപമിദം ദിവ്യം
 വിസ്മയം ജനയിഷ്യതി || 3.43.18 ||

ജീവന്ന യദി ത്വേഭ്യേതി
 ഗ്രഹണം മൃഗസത്തമഃ |
 അജിനം നരശാർദൂല
 രൂചിരം തു ഭവിഷ്യതി || 3.43.19 ||

നിഹതസ്യാസ്യ സത്തൃസ്യ
 ജാംബൂനദമയത്വചി |
 ശഷ്പബൃന്യാം വിനീതായാ -
 മിച്ഛാമൃഹമുപാസിതും || 3.43.20 ||

കാമവൃത്തമിദം രൗദ്രം
 സ്ത്രീണാമസദ്യശം മതം |
 വപുഷാ തൃസ്യ സത്തൃസ്യ
 വിസ്മയോ ജനീതോ മമ || 3.43.21 ||

തേന കാഞ്ചനരോമ്ണാ തു
 മണിപ്രവരശൃംഗിണാ |
 തരുണാദിത്യവർണേന
 നക്ഷത്രപഥവർചസാ || 3.43.22 ||

ബഭൂവ രാഘവസ്യാപി
 മനോ വിസ്ഥയമാഗതം |
 ഇതി സീതാവചഃ ശ്രുത്വാ
 ദൃഷ്ട്വാ ച മൃഗമദ്ഭൂതം || 3.43.23 ||

ലോഭിതസ്തേന രൂപേണ
 സീതയാ ച പ്രചോദിതഃ |
 ഉവാച രാഘവോ ഹൃഷ്ടോ
 ഭ്രാതരം ലക്ഷ്മണം വചഃ || 3.43.24 ||

പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാഃ
 സ്വപ്നഹാമുൽബസിതാമിമാം |
 രൂപശ്രേഷ്ഠതയാ ഹ്യേഷ
 മൃഗോദ്യ ന ഭവിഷ്യതി || 3.43.25 ||

ന വനേ നന്ദനോദ്ദേശേ
 ന ചൈത്രരഥസംശ്രയേ |
 കുതഃ പൃഥിവ്യാം സൗമിത്രേ
 യോന്ധ്യ കശ്ചിത് സമോ മൃഗഃ || 3.43.26 ||

പ്രതിലോമാനുലോമാശ്ച
 രൂചിരാ രോമരാജയഃ |
 ശോഭന്തേ മൃഗമാശ്രിത്യ
 ചിത്രാഃ കനകബിന്ദുഭിഃ || 3.43.27 ||

പശ്യാസ്യ ജ്യോഭമാണസ്യ
 ദീപ്താമഗ്നിശിഖോപമാം |
 ജിഹ്വാം മുഖാന്നിഃസരന്തീം
 മേഘാദിവ ശതഹ്രദാം || 3.43.28 ||

മസാരഗൽവർകമുഖഃ
 ശംഖമുക്താനിഭോദരഃ |
 കസ്യ നാമാനിരുപ്യോഽസൗ
 ന മനോ ലോഭയേൻമൃഗഃ || 3.43.29 ||

കസ്യ രൂപമിദം ദൃഷ്ട്വാ
 ജാംബുനദമയപ്രഭം |
 നാനാരത്നമയം ദിവ്യം
 ന മനോ വിസ്മയം വ്രജേത് || 3.43.30 ||

മാംസഹേതോരപി മൃഗാൻ
 വിഹാരാർഥം ച ധൻവിനഃ |
 ഘ്നന്തി ലക്ഷ്മണ രാജാനോ
 മൃഗയായാം മഹാവനേ || 3.43.31 ||

ധനാനി വ്യവസായേന
 വിചീയന്തേ മഹാവനേ |
 ധാതവോ വിവിധാശ്ചാപി
 മണിരത്നസുവർണിനഃ || 3.43.32 ||

തത് സാരമഖിലം നൃണാം
 ധനം നിചയവർധനം |
 മനസാ ചിന്തിതം സർവം
 യഥാ ശുക്രസ്യ ലക്ഷ്മണ || 3.43.33 ||

അർഥീ യേനാർഥകൃത്യേന
 സംവ്രജത്യവിചാരയൻ |
 തമർഥമർഥശാസ്ത്രജ്ഞാഃ
 പ്രാഹുരർഥ്യാഃ സുലക്ഷ്മണ || 3.43.34 ||

ഏതസ്യ മൃഗരത്നസ്യ
 പരാർധ്യേ കാഞ്ചനത്വചി |
 ഉപവേക്ഷ്യതി വൈദേഹീ
 മയാ സഹ സുമധ്യമാ || 3.43.35 ||

ന കാദലീ ന പ്രിയകീ
 ന പ്രവേണീ ന ചാവികീ |
 ഭവേദേതസ്യ സദ്യശീ
 സ്പർശ്യേനേനേതി മേ മതിഃ || 3.43.36 ||

ഏഷ ചൈവ മൃഗഃ ശ്രീമാൻ
 യശ്ച ദിവ്യോ നഭശ്ചരഃ |
 ഉഭാവേതൗ മൃഗൗ ദിവ്യൗ
 താരാമൃഗമഹീമൃഗൗ || 3.43.37 ||

യദി വായം തഥാ യൻമാം
 ഭവേദ് വദസി ലക്ഷ്മണ |
 മായൈഷാ രാക്ഷസസ്യേതി
 കർതവ്യോഽസ്യ വധോ മയാ || 3.43.38 ||

ഏതേന ഹി നൃശംസേന
 മാരീചേനാകൃതാത്മനാ |
 വനേ വിചരതാ പൂർവം
 ഹിംസിതാ മുനിപുംഗവാഃ || 3.43.39 ||

ഉത്ഥായ ബഹവോഽനേന
 മൃഗയായാം ജനാധിപാഃ |
 നിഹതാഃ പരമേഷ്വാസാ -
 സ്തസ്മാദ് വധ്യസ്ത്വയം മൃഗഃ || 3.43.40 ||

പുരസ്താദിഹ വാതാപിഃ
 പരിഭൂയ തപസ്വിനഃ |
 ഉദരസ്ഥോ ദ്വിജാൻ ഹന്തി
 സ്വഗർഭോഽശ്വതരീമിവ || 3.43.41 ||

സ കദാചിച്ഛിരാൽലോഭാ -
 ദാസസാദ മഹാമുനിം |
 അഗസ്ത്യം തേജസാ യുക്തം
 ഭക്ഷ്യസ്തസ്യ ബഭൂവ ഹ || 3.43.42 ||

സമുത്ഥാനേ ച തദ്രൂപം
 കർതുകാമം സമീക്ഷ്യ തം |
 ഉത്സ്മയിത്വാ തു ഭഗവാൻ
 വാതാപിമിദമബ്രവീത് || 3.43.43 ||

ത്വയാവിഗൺയ വാതാപേ
 പരിഭൂതാശ്ച തേജസാ |
 ജീവലോകേ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാ -
 സ്തസ്മാദസി ജരാം ഗതഃ || 3.43.44 ||

തദ് രക്ഷാ ന ഭവേദേവ
 വാതാപിരിവ ലക്ഷ്മണ |
 മദ്വിധം യോഽതിമന്യേത
 ധർമനിത്യം ജിതേന്ദ്രിയം || 3.43.45 ||

ഭവേദ്ധതോഽയം വാതാപി -

രഗസ്തേനേവ മാ ഗതഃ |

ഇഹ ത്വം ഭവ സന്നദ്ധോ

യന്ത്രിതോ രക്ഷ മൈമിലീം || 3.43.46 ||

അന്യാമായത്തമസ്മാകം

യത് കൃത്യം രഘുനന്ദന |

അഹമേനം വധിഷ്യാമി

ഗ്രഹീഷ്യാമ്യഥവാ മൃഗം || 3.43.47 ||

യാവദ് ഗച്ഛാമി സൗമിത്രേ

മൃഗമാനയിതും ദ്രുതം |

പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈദേഹ്യാ

മൃഗത്വചി ഗതാം സ്പൃഹാം || 3.43.48 ||

ത്വചാ പ്രധാനയാ ഹ്യേഷ

മൃഗോഽഭ്യ ന ഭവിഷ്യതി |

അപ്രമത്തേന തേ ഭാവ്യ -

മാശ്രമസ്ഥേന സീതയാ || 3.43.49 ||

യാവത് പുഷ്പതമേകേന

സായകേന നിഹൻമ്യഹം |

ഹതൈതച്ചർമ ചാദായ

ശീഘ്രമേഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ || 3.43.50 ||

പ്രദക്ഷിണേനാതിബലേന പക്ഷിണാ

ജടായുഷാ ബുദ്ധിമതാ ച ലക്ഷ്മണ |

ഭവാപ്രമത്തഃ പ്രതിഗൃഹ്യ മൈമിലീം

പ്രതിക്ഷണം സർവത ഏവ ശങ്കിതഃ || 3.43.51 ||

॥ ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണഡ ത്രിചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥